

Οι επιπτώσεις της διατλαντικής συμφωνίας για το εμπόριο σε τρίτες χώρες

Επιστήμες / Γεωπολιτική - Διεθνείς Σχέσεις - Διπλωματία

Εμμανουέλα Πετράκη, ΜΑ Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών

[Προηγούμενη δημοσίευση: <https://www.pemptousia.gr/?p=165925>]

7) Επίπτωση της ΤΤΙΡ σε τρίτες χώρες

Οι διαπραγματεύσεις για την ΤΤΙΡ*, έχουν τραβήξει την προσοχή και των τρίτων χωρών, που αν και δεν μετέχουν στη συμφωνία, θα βρεθούν αντιμέτωπες με τις συνέπειές της στις εμπορικές τους συναλλαγές. Αν και έχουν διατυπωθεί απόψεις που υποστηρίζουν με επιχειρήματα τόσο μια θετική όσο και μια αρνητική επίδραση της διατλαντικής συμφωνίας στις τρίτες χώρες το ζήτημα παραμένει ανοιχτό. Ο πραγματικός βαθμός δυνητικών διακρίσεων σε βάρος τρίτων χωρών δεν μπορεί εύκολα να αξιολογηθεί πριν οι όροι μιας τέτοιας συμφωνίας γίνουν γνωστοί. Αλλά και τότε, το αποτέλεσμα μπορεί να μην είναι εμφανές ακόμη και χρόνια αφότου η συμφωνία τεθεί σε εφαρμογή.

Η ΤΤΙΡ έχει σχεδιαστεί για να διαμορφώσει νέους κανόνες και πρότυπα και να διατηρήσει την ηγετική θέση των ΗΠΑ και της ΕΕ στο διεθνές εμπόριο. Μια τέτοια συμφωνία πρόκειται να ασκήσει πίεση στα τρίτα μέρη να ακολουθήσουν την κατεύθυνση που θέτουν οι διατλαντικοί εταίροι. Έτσι, θα καθυστερήσει περαιτέρω την Κίνα και τις άλλες αναδυόμενες οικονομίες από τη συμμετοχή στη θέσπιση κανόνων, επεκτείνοντας την παραμονή τους σε θέση απλού αποδέκτη κανόνων. Ωστόσο, δεν είναι σίγουρο ότι το εγχείρημα αυτό θα μπορούσε να ελέγξει πραγματικά την άνοδο της Κίνας αλλά και των χωρών **BRICS που έχουν μπει δυναμικά στο χώρο των εμπορικών δραστηριοτήτων και δε φαίνονται διατεθειμένες να υποχωρήσουν.

Το βέβαιο είναι ότι, η ΤΤΙΡ θα έχει επίσης σημαντικές συνέπειες για την Ινδία, την Κορέα, τη Νότια Αφρική και άλλες αφρικανικές χώρες, οι οποίες παρακολουθούν τις εξελίξεις της ΤΤΙΡ και έχουν αρχίσει να δρομολογούν αντίστοιχες ενέργειες χάραξης πολιτικής. Όσο για τη Ρωσία, από μόνη της η ΤΤΙΡ θα έχει πιθανότατα σχετικά μικρή επίδραση στην ρωσική οικονομία, και κατά συνέπεια, δε θα είναι στην κορυφή της πολιτικής της ατζέντας (Akman et al., 2015).

Είναι γνωστό ότι, υπάρχουν δύο πιθανές επιδράσεις μιας παραδοσιακής δασμολογικής μείωσης λόγω περιφερειακών συμφωνιών όπως η ΝΑΦΤΑ. Πρώτον, οι περιφερειακές δασμολογικές μειώσεις θα οδηγήσουν σε αύξηση του εμπορίου μεταξύ των κρατών που υπογράφουν, δεδομένου ότι αυτός είναι και ο στόχος της

διαπραγμάτευσης. Δεύτερον, οι περιφερειακές συμφωνίες θα μπορούσαν να εκτρέψουν το εμπόριο μακριά από εκείνους που αποκλείονται από τέτοιες εμπορικές συμφωνίες. Πρόσφατες μελέτες έχουν δείξει ότι αυτή η δεύτερη επίδραση είναι μικρή, αν υπάρχει καθόλου.

Σύμφωνα με αυτές τις πρόσφατες εκτιμήσεις, η TTIP θα μπορούσε να έχει θετική επίδραση στις τρίτες χώρες, καθώς οι διατλαντικοί δασμοί είναι ήδη χαμηλοί. Ως αποτέλεσμα, τα κράτη εκτός TTIP δεν θα είναι σε μειονεκτική θέση εάν απομακρυνθούν αυτοί οι χαμηλοί δασμοί. Επιπλέον, τόσο η ΕΕ όσο και οι ΗΠΑ έχουν ή διαπραγματεύονται συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών με άλλες χώρες. Ο δεύτερος λόγος για μια δυνητικά θετική επίδραση στις τρίτες χώρες, είναι η δυσκολία προσδιορισμού της προέλευσης μιας υπηρεσίας. Ακόμη και αν η ΕΕ και οι ΗΠΑ προσπαθήσουν να εισάγουν διακρίσεις εις βάρος των υπηρεσιών που παρέχονται από χώρες εκτός TTIP, αυτό θα ήταν δύσκολο να επιβληθεί. Τρίτον, μια κανονιστική σύγκλιση δε συνεπάγεται απαραίτητα διακρίσεις σε βάρος τρίτων χωρών. Καθώς οποιαδήποτε χώρα που πληροί τα συμφωνηθέντα πρότυπα θα μπορούσε να αποκτήσει πρόσβαση στις αγορές της TTIP. Σε αυτή την περίπτωση, οι τρίτες χώρες δεν θα χρειάζεται να προσαρμόσουν την παραγωγή τους σε διαφορετικά σύνολα προτύπων έχοντας μειωμένο κόστος στις συναλλαγές τους με χώρες εντός TTIP.

Στο πλαίσιο αυτό, τα οικονομικά οφέλη για τις τρίτες χώρες όσο και για τις χώρες στη ζώνη της TTIP είναι δυνητικά μεγάλα. Μια πρόσφατη μελέτη διαπίστωσε ότι, αν η συμφωνία μειώσει έστω κατά 20% τους μη δασμολογικούς φραγμούς, το αποτέλεσμα θα είναι θετικό για όλους και ιδιαίτερα για τις οικονομίες των διατλαντικών εταίρων. Για την ΕΖΕΣ*** και την Τουρκία μάλιστα, δεδομένων των ισχυρών συναλλακτικών δεσμών τους με την ΕΕ, θα υπάρξει ισχυρό κίνητρο να ευθυγραμμιστούν πλήρως με τους κανονισμούς και τα πρότυπα της TTIP. Το ίδιο ισχύει και για τον Καναδά και το Μεξικό λόγω των στενών σχέσεων τους με τις ΗΠΑ.

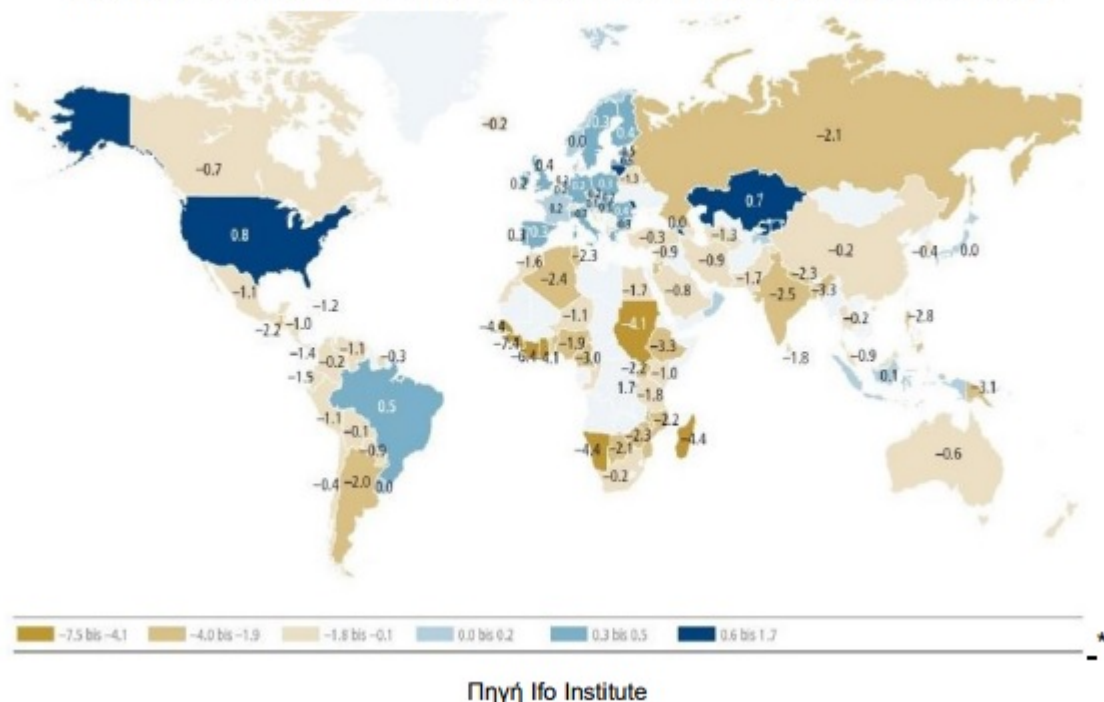
Εάν ο στόχος της TTIP είναι να καθορίσει τους κανόνες και τα πρότυπα του διεθνούς εμπορίου, οι κοινές προσεγγίσεις πρέπει να είναι επεκτάσιμες και σε τρίτες χώρες. Το τρέχον σχέδιο είναι να συναφθεί η TTIP διμερώς και μετά να υπάρχει δυνατότητα συμμετοχής και τρίτων μερών. Η ακριβής μορφή αυτής της διαδικασίας είναι αντικείμενο συζήτησης, με δυνατότητα τυποποιημένης ένταξης στην TTIP, καθώς και με συμφωνίες γέφυρες μεταξύ της TTIP και υφιστάμενων εμπορικών συμφωνιών όπως η NAFTA. Για τους υπάρχοντες κανονισμούς, η πρόσβαση στην TTIP θα είναι μάλλον take-it-or-leave-it. Αλλά για νέους κανονισμούς και τη συνεργασία με τη NAFTA και τις χώρες της ΕΖΕΣ, καθώς και

την Τουρκία, θα πρέπει να υπάρχει δυνατότητα διαβούλευσης (Odendahl and Korteweg, 2016).

Στον αντίποδα των παραπάνω επιχειρημάτων, η μελέτη Bertelsmann αναφορικά με τον αντίκτυπο της ΤΤΙΡ στις τρίτες χώρες προβαίνει στις ακόλουθες διαπιστώσεις. Και πάλι, προβλέπονται δύο σενάρια, αφενός δασμολογική αφαίρεση και αφετέρου βαθιά απελευθέρωση του εμπορίου. Στην πρώτη περίπτωση, μια δραματική εκτροπή του εμπορίου είναι πιθανό να βιώσουν όλες οι χώρες με σημαντικές εμπορικές ροές με την ΕΕ ή τις ΗΠΑ, δηλαδή όλες οι χώρες εκτός από τη Βραζιλία, το Καζακστάν και την Ινδονησία. Η πιθανή εξήγηση για αυτό το αποτέλεσμα είναι τριπλή, η Βραζιλία διαθέτει ισχυρή εσωτερική ζήτηση σε σχετικά προστατευόμενη αγορά και ισχυρότερους οικονομικούς δεσμούς με τις άλλες χώρες BRICS, το Καζακστάν εξαγεί κυρίως ενεργειακά αγαθά όπου η ζήτηση είναι άκαμπτη ενώ η Ινδονησία μπορεί να εκτρέψει τις εξαγωγές της προς την Κίνα και την Κορέα. Η έκταση της εκτροπής του εμπορίου θα εξαρτηθεί από την διάρθρωση των προτιμησιακών μέτρων της συμφωνίας.

Αν τεθεί σε ισχύ μια αποκλειστικά δασμολογική ΤΤΙΡ, σχεδόν όλες οι χώρες εκτός ΤΤΙΡ αναμένεται να εμφανίσουν μείωση του κατά κεφαλήν εισοδήματος, ενώ οι κύριοι χαμένοι θα είναι οι αναπτυσσόμενες χώρες. Ο αντίκτυπος της ΤΤΙΡ στις τρίτες χώρες θα ποικίλλει ανάλογα με το επίπεδο των υφιστάμενων προτιμησιακών δασμών, με τις χώρες που σήμερα απολαμβάνουν χαμηλότερα τιμολόγια να αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο διάβρωσης (Αφρικανικές χώρες). Οι επιπτώσεις θα διαφέρουν ανάλογα με τις εναλλακτικές εξαγωγικές αγορές στις οποίες οι χώρες μπορούν να στραφούν, η Ανατολική Αφρική ως εκ τούτου αναμένεται να χάσει λιγότερο από τη Δυτική Αφρική, χάρη στην εγγύτητά της με τις κινεζικές αγορές και την Αυστραλία.

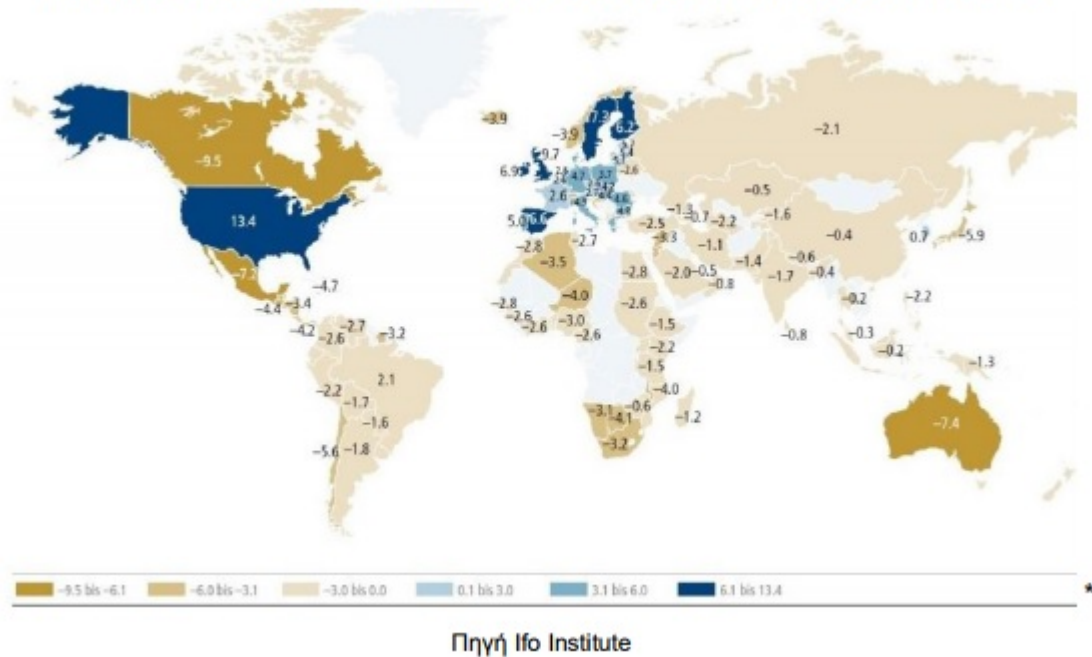
Χάρτης 3.3: Αλλαγές στο κατά κεφαλήν εισόδημα σύμφωνα με το 1ο σενάριο

Ωστόσο μια ΤΤΙΡ που απλώς εξαλείφει τους δασμούς δε θα αλλάξει σημαντικά τους κανόνες του παιχνιδιού. Μια φιλόδοξη ΤΤΙΡ που επικεντρώνεται στους μη δασμολογικούς φραγμούς και την κανονιστική εναρμόνιση θα έχει εντονότερα αποτελέσματα. Οι χώρες που επηρεάζονται περισσότερο σε ένα τέτοιο σενάριο θα είναι οι βασικοί βιομηχανικοί εταίροι των ΗΠΑ και της ΕΕ, πιο συγκεκριμένα η Ιαπωνία, ο Καναδάς, το Μεξικό, η Αυστραλία, η Νορβηγία, η Χιλή και οι χώρες της Κεντρικής Αμερικής.

Ο παρακάτω χάρτης απεικονίζει την επίδραση μιας εκτεταμένης απελευθέρωσης του εμπορίου στις τρίτες χώρες «ceteris paribus». Στην πραγματικότητα, είναι πολύ πιθανό οι κύριοι εμπορικοί εταίροι της ΕΕ και των ΗΠΑ να προσαρμόσουν εθελοντικά τα πρότυπά τους στα νέα δεδομένα, μέσω βελτίωσης των υφιστάμενων συμφωνιών ή με τη συμμετοχή τους στην ΤΤΙΡ. Σε κάθε περίπτωση, η ΤΤΙΡ αναμένεται να αυξήσει το παγκόσμιο εισόδημα κατά 3,27%, δημιουργώντας έτσι πόρους που μπορεί να χρησιμοποιηθούν για την αποζημίωση των χαμένων.

Χάρτης 3.4: Αλλαγές στο κατά κεφαλήν εισόδημα σύμφωνα με το 2ο σενάριο

Συνοψίζοντας, ακόμη και με διαφορετικές προσεγγίσεις οι περισσότερες μελέτες που παρουσιάστηκαν σε αυτή την επισκόπηση, δείχνουν ότι η ΕΕ στο σύνολό της πιθανόν θα επωφεληθεί από την ΤΤΙΡ. Τα αποτελέσματα σε μεγάλο βαθμό συγκλίνουν, τα οφέλη της ΤΤΙΡ θα είναι μάλλον περιορισμένα στο σενάριο της αποκλειστικής αφαίρεσης των δασμών, αλλά θα αυξηθούν ανάλογα με το επίπεδο κανονιστικής εναρμόνισης που θα επιτευχθεί από τη συμφωνία. Για τα επιμέρους κράτη-μέλη της ΕΕ, όλες οι μελέτες επιβεβαιώνουν ότι η κατανομή των κερδών θα είναι άνιση καθώς και ότι θα προκύψουν μεγαλύτερα κέρδη για τις ΗΠΑ από ό, τι για την ΕΕ. Το συγκριτικό πλεονέκτημα των διαφόρων χωρών εξαρτάται πιθανότατα είτε από την τοποθεσία και τις υποδομές τους είτε από τον προσανατολισμό του εμπορίου τους. Εάν η ΤΤΙΡ συναφθεί, η αύξηση των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των δύο εταίρων θα προκαλέσει κατά πάσα πιθανότητα σημαντική εκτροπή του εμπορίου. Οι χώρες που κινδυνεύουν να γίνουν οι «μεγαλύτεροι χαμένοι» είναι το Μεξικό, ο Καναδάς και η Αυστραλία στην αγορά των ΗΠΑ και η Τουρκία, η Νορβηγία και οι χώρες της υποσαχάριας Αφρικής στην αγορά της ΕΕ.

Στο σημείο αυτό, επισημαίνεται ότι, οι μελέτες παραμελούν σε μεγάλο βαθμό την ανάλυση του κόστους προσαρμογής και των κοινωνικών δαπανών της ρυθμιστικής εναρμόνισης. Ωστόσο το κόστος αυτό είναι από τη φύση του δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να ποσοτικοποιηθεί. Παρόλα αυτά, απαιτείται προσεκτική αξιολόγηση, ιδίως στους τομείς της δημόσιας υγείας και της ασφάλειας, της προστασίας των καταναλωτών και του περιβάλλοντος. Θα πρέπει επίσης να τονιστεί ότι απαιτείται μια μεθοδολογική προσέγγιση που να χαρακτηρίζεται από διεπιστημονικότητα με

τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων. Οι συμβατικές προσεγγίσεις κόστους-οφέλους έχουν αποδειχθεί ακατάλληλες για τέτοιες μελέτες και θα πρέπει να συμπληρωθούν με άλλες μεθόδους, όπως η ανάλυση πολλαπλών κριτηρίων που ασχολείται με τα προβλήματα της ασυμμετρίας και της αβεβαιότητας μιας τέτοιας αξιολόγησης (Raza et al., 2014).

Από την παραπάνω επισκόπηση των μελετών για τις επιπτώσεις της TTIP στην ΕΕ, τις ΗΠΑ αλλά και τις τρίτες χώρες είναι σαφές ότι τα ευρήματα διαφέρουν έτσι ώστε να καθίσταται αδύνατο να συναχθεί ένα γενικό συμπέρασμα. Όσο για την ΕΕ αν και η διαπραγμάτευση γίνεται από ένα ενιαίο όργανο, τα επιμέρους συμφέροντα των κρατών-μελών διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό, όπως διαπιστώθηκε από την παρουσίαση των αμφιλεγόμενων ζητημάτων της συμφωνίας και όπως έχει φανεί από την πορεία των διαπραγματεύσεων. Για τις ΗΠΑ, από την άποψη της διαχείρισης το θέμα είναι απλό καθώς δεν υπάρχει ιδιαίτερη εσωτερική αντιπαράθεση. Άρα οι νικητές και οι ηττημένοι της συμφωνίας θα κριθούν από ένα σύνολο επιμέρους παραμέτρων και διατάξεων (τόσο της TTIP όσο και της νομοθεσίας που θα την προσαρμόζει στο νομικό σύστημα της κάθε χώρας) που δεν έχουν ξεκαθαρίσει ακόμα. Ενώ τα αποτελέσματα για τις τρίτες χώρες θα εξαρτηθούν σε μεγάλο βαθμό και από την πολιτική που θα υιοθετήσουν οι ίδιες μετά την υπογραφή της συμφωνίας.

(συνεχίζεται)

*TTIP: Transatlantic Trade and Investment Partnership

**BRICS: Brazil, Russia, India, China and South Africa

***ΕΖΕΣ: Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών

<http://bit.ly/2uMLdjf>